

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Spreuken 31 en het huwelijk

Mens of stuk ?

„Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en het mensenkind, dat Gij naar hem omziet? Toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt, en hem met heerlijkheid en luister gekroond. Gij doet hem heersen over de werken uwer handen . . .” Wie zei dat deze psalm (8) alleen over mannen gaat?

Een mooi lied om te zingen? Natuurlijk. Maar hebt u de ander en uzelf daar al eens op aangekeken? Met respect voor wat Góds geschapen heeft en voor wat die mens aan mogelijkheden heeft meegerekregen?

Die mens, dat mensenkind, (synoniemen!) en niet: *dat* mens of dat jong — een ding, een object.

Na Gen. 2 gaan we nog een stap verder — op dezelfde weg — nu vanuit Spr. 31 : 10-31. De eerste regels kent ieder uit het hoofd, hetzij in de Nieuwe-, hetzij in de Statenvertaling. Volgens de laatste gaat het over „de lof en eigenschappen ener *deugdzame huisvrouw*”.

Dat „deugdzaam” klinkt nog wat na in het opschrift van de Nieuwe Vert.: „de lof der degelijke huisvrouw”. De meest moderne generatie zou er vermoedelijk (of na lezing juist niet??) boven zetten: „Wat een stuk!” Want die generatie spreekt niet alleen over „lekker wijf” en — onzijdig als ware ’t een ding — „dat kind”, maar gebruikt „het” ook als een object, een gebruiksvoorwerp, soms zelfs: een wegwerpartikel. Omgekeerd spreekt de lieve (vrouwelijke) jeugd inmiddels ook over de man — sommige mannen althans — als van „een stuk”. Ogenschijnlijk een vorm van waardering, in feite een onder-waardering, een reductie op Ps. 8, Spr. 31 en Ps. 128 o.a. In deze laatste psalm brengt de dichter de ere naam van het hele volk Israël — Gods wijnstok — over op „de vrouw”, manninne. Hij ziet die vrouw delen

in Gods gunst en zegen over Zijn volk.

Deugdzame huisvrouw ?

Daarom heb ik nogal wat moeite met die deugdelijke dan wel degelijke huisvrouw. De associaties van de bijvoegelijke naamwoorden komen mij voor als onwelvoegelijk moralisme. Bovendien suggereert „huisvrouw” veel te veel en te weinig. Het suggereert een taak, een levens- en bestaanswijze die de „cultuur” van de achttiende eeuw (maar ideeën zijn taai als een virus!) samenvatte in de drie k’s: een vrouw was slechts geschikt voor keuken, kerk en kinderen. Daarbuiten had ze geen enkele zeggenschap: „een vrouw moet stille zijn . . .”

Ook dat doet tekort aan de Schrift, en zeker aan de dichter van Spr. 31 die de lof van de vrouw (manninne) bezingt. Want weliswaar wordt haar man haar heer (ba’al) genoemd (vs. 11, 23, 28), maar dat is niet meer dan de gebruikelijke beleefdheidsvorm en het wordt nooit „mijn heer” (adoni) in de zin van bezitter-heerser. Nee Spr. 31 is niet een verzameling uit de losse hand. Het is een, tot dusverre onberijmd en dus ongezongen gebleven, wijsheidslied, geboren uit verwondering en bewondering. En met hoeveel zorg dit loflied gemaakt is, bewijst het feit dat het een alfabetisch gedicht is. poëzie van a tot z op de vrouw; het is het abc als het gaat om mannin.

Beeld Gods: het abc

Een vrouw van vermogens (wat zij vermogen mag gezien worden) — wie zal haar vinden? Een ideaal-beeld, voor niemand bereikbaar? Of ként de dichter haar en is zij misschien (vs. 29) zijn dochter? zegt hij vra-

gend: wie is de gelukkige die háár vindt?

Haar waarde (koop prijs, bruidsprijs, graag geschonken gift aan de vader van de bruid) gaat koralen (robijnen, parels, juwelen?) ver te boven. Zij is een juweel. Een vermogen waard. Met geen goud te betalen. En dat blijkt ook wel uit dit lied. Daarbij staat niet voorop de verrukking over haar schoonheid (vs. 30), zoals bijv. in het Hooglied, maar haar functioneren in de samenleving, ook in bredere zin dan het huwelijk. Aan háár optreden ontleent haar man zijn rust en vertrouwen (vs. 11) en zijn achtenswaardigheid (vs. 23), zelfs bij de oudsten, niet de eersten de besten. Deze vrouw komt tot haar recht (en daarmee haar man ook!). Ze wordt blijkbaar niet gemodelleerd in de vorm die haar „heer gemaak” zich wenst, als ware hij God zelf (Gen. 2). Dat gebeurt overigens maar al te vaak. Bijna altijd naar een vast patroon: „mijn moeder kookte zouter” enz. enz., waardoor de man blijk geeft meer kind van zijn moeder dan volwassen echtgenoot te zijn.

Als mannin, partner, hulp die bij hem past, komt zij tot haar recht en wat zij „vermag” (i.p.v. deugdzzaam of degelijk) is niet gering, zoals in de volgende strofen in een veelvoud van kleuren met verve wordt beschreven. Blijkbaar was zij (toen al!) handelings-bekwaam en bevoegd (vs. 16, 24). Er gaat veel door haar handen, zij *beheerst* (in de zin van Gen. 1 : 28; Ps. 8 : 7) heel wat vakken, ze heeft een veelvoud aan taken en is — ook in haar maatschappelijk optreden — het tegendeel van wat wij noemen „het zwakke geslacht”: kracht en luister is haar gewaad (vs. 25).

Wie zal haar vinden ??

Ook wijsheid is bij haar te vinden, zij is „een moeder in Israël” (vgl. 2 Sam. 20 : 16-22). En op vriendelijke wijze, innemend, voor zich winnend, geeft zij onderricht (thorah). Haar woorden bewerken dat anderen daadwerkelijk wijs kunnen worden, winst kunnen doen met haar onderwijs. Zelfs Salomo had niet alle wijsheid alléén in pacht! Blijkbaar is zij evengoed thuis in het maatschappelijk leven als in het maatschappelijk werk! Of er inderdaad zo’n vrouw, partner, mannin te vinden is? In de

hebreeuwse bijbel volgt na de laatste bladzij van Spreuken de eerste bladzij van het boek Ruth. Hoor wat Boaz, na vermelding van haar „vriendelijkheid” (chèsèd) zegt tot Ruth: „nu dan, mijn dochter, wees niet bevreesd; alles wat gij zegt zal ik voor u doen, want ieder in de poort weet dat gij een deugdzame (tüchtige) vrouw zijt” (3 : 10, 11). Dezelfde woorden als aan het begin van het Spreukenlied — en gezegd van een Moabietische . . . , een weduwe op dat moment. Een vrouw die van aanpakken weet, die vergaande (letterlijk en figuurlijk) beslissingen weet te nemen.

In Bethlehem kennen zij haar „in de poort” (waar iedereen kwam en ging) niet als een „mooi stuk” maar als de steun en toeverlaat van Naomi. Zo is de vrouw — God heeft haar de benodigde capaciteiten geschouwen (en dat zijn er nog al wat!), ook al wordt daar niet alijd een beroep op gedaan of gebruik van gemaakt.

Prijzenswaardig !

Iemand tot zijn/haar recht laten komen, dat kan en moet zeker in de primaire samenlevingsvorm van het huwelijk. De soms (en veelal ten onrechte) benijde „vrijheid” van de ongehuwde spreekt voor zich al boekdelen over de vaak ervaren grote on-vrijheid in het huwelijk. Ook hier dient de vraag gesteld

in dit nummer

- 361 Ds E. R. Postma,
Spreuken 31 en het huwelijk
- 362 Drs H. de Jong,
Een discussie (2)
- 363 Dr J. Meulink,
De C van het C.D.A. (2)
- 364 D. W. L. Milo,
Wat doe je zonder organist?
Ds M. R. van den Berg,
Jeremia (Bijbelstudie)
- 365 Ds O. Mooiweer,
Hoe lezen wij de Bijbel ?
- 366 Drs J. G. van der Land,
De waarheid in het geding (antwoord
aan Amnesty International)
- 367 P. C. van Wijk,
Terloops . . .

te worden: hoe zie en respecteer je de ander en jezelf? En: zijn de rollen goed verdeeld, naar gelang ieders capaciteiten? De bijbel is bepaald niet karig met lof: erkenning leidt tot waardering. De vrouw van Spr. 31 wordt geprezen thuis en in de poort (vs. 28, 29). Wee de arme mens die daaraan iets af doet, die brokken maakt, breuken veroorzaakt: is het woord echt-breuk in dezen niet veelzeggend? Dat begint waar de eigengeaardheid en de gelijk-soortigheid van de ander niet wordt gerespecteerd. Zoals gezegd: niet uiterlijke schoonheid is doorslaggevend —

een vrouw die den HERE vreest, die is te prijzen (vs. 30). Vreemd dat er ongemerkt zoveel over de *vrouw* gezegd is? Maar de H. Schrift is niet alleen een mannen-geschiedenis! Bovendien: Spr. 31 staat in de bijbel zowel voor de vrouw (zó moge ze zijn) als voor de man (zó moge hij haar zien en behandelen, vgl. Ps. 128)! Wie daar oog voor heeft, zal met nog meer verwondering zien naar Gods „handwerk”: „... naar Gods beeld schiep Hij hem, man en vrouw schiep Hij hen.” Een verwondering als verwoord óók in Ps. 139!

nood pijn en daar met een verlossingsboodschap op antwoordt, maar het is een boodschap van zelfverlossing. De arme, de verdrukte, heet bij „links” niet, zoals in de bijbel, Lazarus, een naam die betekent 'God die helpt in nood', maar de verlossingsleer van „links” zegt dat de mens of liever de mensheid zichzelf moet helpen.

Nu weet ik wel dat Jezus zegt dat wie niet vóór Hem is, tegen Hem is, en naar dit woord kun je het a-christelijke „rechts” ook anti-christelijk noemen. Het is trouwens in de geschiedenis ook wel gebleken dat „rechts” anti-christelijk kan zijn.

Toch is het anti-christelijke van „rechts” als stelsel veelal afgekoeld tot a-christelijkheid en is het nee van „links” tegen het evangelie meer bewust, meer doordacht, meer systematisch. Bij „links” proef ik de mentaliteit van: we hebben nu lang genoeg op God gewacht, zoals de bijbel ons voorhoudt, we moeten nu nodig zelf aan het werk.

Ik wil hiermee zeker niet gezegd hebben, dat alle uitingen van „links” anti-christelijk zijn, laat staan dat alle „linksen” anti-christelijk zijn. Het gaat om het grondbeginsel. Daarvan zeg ik dat 't bij „links” anti-christelijk is. Dit betekent ook dat „links” door zijn scherpe leer meer dan „rechts” de christenen dwingt om wakker te worden en zich opnieuw op het evangelie te bezinnen. In die zin is „links” interessanter dan „rechts”. Bij „rechts” slaapt de kerk langer. Bij „links” is dat onmogelijk. Die eer wil ik „links” wel geven.

St. 4: Uit deze stelling is op te maken, dat ik niet zoveel van „rechts” verschil in de waardering van de structuur van onze samenleving. Ik heb daar eigenlijk geen diep ingrijpende kritiek op. Wel op de vulgeling van die structuur en daarin verschil ik zeer van „rechts”.

Ik vind dat „rechts” in het algemeen de structuur van de persoonlijke verantwoordelijkheid heeft losgekoppeld van God, van zijn beloften en geboden. Daardoor is deze structuur zwevend geworden. De verantwoordelijkheid der personen is veelszins omgeslagen in onverantwoordelijkheid. Dat betekent dat vooral en in toenemende mate vooraanstaanden hun plaats uitsluiten en hun macht misbruiken.

Wat dus moet gebeuren is dat de verantwoordelijkheid weer gericht wordt op God, op Zijn beloften en Zijn geboden. Deze samenleving moet haar vastigheid, haar verankering weer terug krijgen. Tegen „rechts” moet daarom gezegd worden, dat christelijk geloof wel degelijk relevant, van betekenis is voor de samenleving. Als de verantwoordelijkheid niet religieus gevuld wordt, gaat de samenleving echt naar de knoppen.

Bij „links” evenwel tref ik weinig belangstelling aan voor persoonlijke verantwoordelijkheid. Men wil

de verantwoordelijkheid leggen op de samenleving zelf en dat lijkt me een mystificatie. Dit betekent het einde van de ethiek, want ethiek is persoonlijk of is niet.

In plaats van een denken in recht komt een denken in macht. Nu kan ook een losgeslagen verantwoordelijkheid leiden tot een denken in macht, zodat in dat geval op „links” en „rechts” dezelfde kritiek is uit te brengen. Alleen, bij „rechts” is het dan een individueel denken in macht binnen een rechtsstructuur en bij „links” is het een collectief denken in macht dat zelf een machtsstructuur in het leven roept. Het leven is er in dat laatste geval toch slechter aan toe, al is de schijn aanvankelijk omgekeerd.

St. 6-8: Bij Woord-macht heb ik gedacht aan een duidelijke, doorgaande lijn in de Schrift, volgens welke telkens mensen zonder uiterlijke invloed zich met het Woord van God tegenover de machthebbers stellen: Mozes contra de farao, David contra Saul, Nathan contra David, Elia contra Achab, Jeremia contra Jojakim, Johannes contra Herodes, Jezus contra Pilatus, Paulus contra Felix (Hand. 24: 25), symbolisch samengevat tenslotte in de twee getuigen van Openb. 11 tegenover de wereldse machten.

St. 9: Bij de laatste stelling deze opmerking: wanneer je de klassenstrijd hanteert als kader waarbinnen de bijbeltekst klinkt, dan hanteer je m.i. geen sleutel, maar een breekkijzer. Vele teksten moet je gewelddadig uitleggen, andere kunnen niet eens aan het woord komen. De klassenstrijd als hermeneutische sleutel levert een vernauwde en verschaalde optiek op. (Zie hiervoor ook mijn artikel 'Iets over hedendaagse bijbeluitleg in Opbouw van 29 september 1978.) Hetzelfde is het geval wanneer je de klassenstrijd als verklaringsleutel van de kerkgeschiedenis hanteert.

—o—

Tot zover de toelichting op mijn stellingen. Ik heb ds Zuurmand gevraagd, zijn commentaar of vragen naar aanleiding van mijn verhaal mij toe te sturen. Dat heeft hij gedaan. Volgende week geef ik die door en eindig dan met een korte nabeschouwing. De week daarop hoop ik dan nog iets aanvullends te bieden over de tegenwoordig veel besproken materialistische bijbeluitleg.

H. DE JONG — AMSTERDAM

EEN DISCUSSIE (2)

En nu mijn stellingen bij de discussie over de vraag: hoe links/rechts is de kerk?

1. Rechtzinnig is niet hetzelfde als „rechts”-zinnig.
2. „Rechts” is a-christelijk.
3. „Links” is anti-christelijk.
4. De samenleving is gebouwd op de persoonlijke verantwoordelijkheid van een ieder voor God, op de plaats waar hij gesteld is.
5. De kerk moet een ieder, maar vooral de hoger geplaatsten, op deze verantwoordelijkheid wijzen (Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk ... psalm 2).
6. De kerk heeft daartoe Woord-macht ontvangen, waar God Zich met zijn almacht achter stelt, — tot zegen en tot vloek.
7. Te vaak heeft 't de kerk aan moed ontbroken om met deze haar Woord-macht in de wereld te staan.
8. Steeds dreigt derhalve het gevaar dat de kerk zich bij geheel andere machten aansluit, bijvoorbeeld die van het kapitaal of die van het arbeidersproletariaat.
9. De klassen-strijd als sleutel past niet op het slot van de bijbel.

Ik gaf hier de volgende toelichting bij:

St. 1: Ik treed in dit gesprek op tegenover iemand die duidelijk links

is. Daarbij komt dat ik behoor tot een kerk die duidelijk tot de rechtzinnigheid gerekend kan worden. Zo ligt de associatie tussen „rechts” en rechtzinnig voor de hand. Daartegen verweer ik mij in st. 1.

St. 2/3: In deze stellingen probeer ik een globale kenschetsing te geven van „rechts” en „links”. De woorden „rechts” en „links” staan tussen aanhalingstekens, omdat ze niet eenduidig zijn. Ik probeer me aan te sluiten bij de betekenis die men in de regel aan deze termen geeft.

„Rechts” is dan behoudend, de bestaande toestand verdedigend, althans naar z'n structuren, terwijl „links” duidt op veranderingsgezindheid t.a.v. die structuren, maar dan op grond van een duidelijke en doordachte maatschappij-visie.

Ik vind nu „rechts” a-christelijk. Daarmee bedoel ik dat „rechts” zich in het algemeen weinig rekenschap geeft van zijn maatschappij-visie en met name onverschillig staat tegenover het christelijk geloof en dat geloof politiek van geen betekenis acht. Je kunt geloven of je kunt niet geloven, maar dat maakt voor de publieke zaak niets uit.

Mogelijk zijn er onder „links” wel personen die dat ook vinden, maar de leer van „links” is duidelijk een alternatief tegenover het evangelie. „Links” heeft namelijk dit met de bijbel gemeen dat het een diepe

DE C VAN HET C.D.A. (2)

Grondslag en politiek handelen

Op 4 november 1977 werd door het C.D.A. een commissie ingesteld, die tot taak kreeg een nadere concretisering van de politieke relatie tussen grondslag en politiek handelen aan te geven.

Deze commissie heeft met haar werk willen voortbouwen op de grondslag zoals deze door het C.D.A. is aanvaard. Deze grondslag is te vinden in de grondslagartikelen 2 en 3 van de statuten van het C.D.A.

Art. 2, het meest fundamentele, luidt als volgt: „Het Christen-Democratisch Appèl aanvaardt het Evangelie als richtsnoer voor het politieke handelen.”

In een noot is daaraan toegevoegd, dat onder Evangelie de gehele Bijbel verstaan wordt.

De commissie geeft er de voorkeur aan om in art. 2 het woord Evangelie te vervangen door de Heilige Schrift. In het rapport worden de woorden Evangelie en Heilige Schrift als volledig synoniem gebruikt.

Deze suggestie lijkt me een juiste. Het gebruik van het woord Evangelie zou de gedachte kunnen wekken, dat niet de gehele Bijbel, maar slechts een deel daarvan als richtsnoer aanvaard wordt.

Het valt ook op, dat in het rapport van de commissie over het algemeen een taal gesproken wordt, die in A.R.-kring gebruikelijk is. De vraag kan rijzen, of deze taal voor de leden van de K.V.P. wel altijd duidelijk is. Het is helaas zo, dat ieder van de drie samenwerkende partijen een eigen partij-jargon heeft opgebouwd, dat niet voor elke buitenstaander direct te begrijpen is. Het zelfde geldt trouwens voor het kerk-jargon.

Over het algemeen vind ik het rapport van de commissie een goed verhaal, waarin op duidelijke wijze getracht wordt vanuit de grondslag tot een politieke visie te komen. Ik had niet gedacht, dat een commissie met een zo veelzijdige samenstelling in staat zou zijn een zo duidelijke politieke visie te ontwerpen.

Dat neemt niet weg, dat de principiële verschillen hier en daar wat weg-gemasseerd zijn. Zo worden b.v. het rooms-katholieke subsidiariteitsbeginsel en het calvinistisch beginsel van de soevereiniteit in eigen kring in één adem genoemd, alsof dat ongeveer dezelfde beginselen zouden zijn. De verschillen tussen deze opvattingen zijn wel zeer wezenlijk.

Bij het subsidiariteitsbeginsel worden de lagere gemeenschappen op „natuurlijk gebied” gezien als delen van het staatsgeheel. De staat wordt dan ook gezien als de volmaakte natuurlijke gemeenschap, die haar doel vindt in het algemeen welzijn van haar leden.

Bij de soevereiniteit in eigen kring daarentegen heeft men oog voor de eigen innerlijke geaardheid van de verschillende levenskringen. Dit betekent, dat de ene levenskring nooit een deel kan zijn van een andere levenskring. In het rapport van de commissie wordt over beide beginselen gesproken als zouden ze ongeveer samenvallen. De bespreking ervan wijst in de richting van de soevereiniteit in eigen kring. Zo staat er te lezen, dat de functies van organisaties en instellingen niet tot elkaar zijn te herleiden of aan elkaar ondergeschikt zijn te maken.

De algemene conclusie over dit rapport kan echter wel zijn, dat het kan meewerken om te komen tot een duidelijker politieke visie vanuit de grondslag van het C.D.A.

Helaas is dit rapport niet duidelijk wat betreft het fundamentele discussiepunt of vertegenwoordigers van het C.D.A. al dan niet persoonlijk aan de grondslag gebonden zouden zijn.

In de pers was met grote letters te lezen, dat de grondslag van het C.D.A. niet meer bindend is.

Dr D. Th. Kuiper, vice-voorzitter van de A.R.P. schrijft daarentegen, dat de riskante kanten van de oorspronkelijke „open partijgedachte” worden uitgesloten.

Prof. dr B. Goudzwaard daarentegen is van mening, dat „het rapport, ondanks alle goede bedoelingen, ook vrij gemakkelijk gebruikt en geïnterpreteerd kan worden als een ruggesteun voor degenen, die op de langere termijn een geheel „vrijblijvende” politieke C.D.A.-overtuiging tot stand willen zien komen — na de afstoot geheel open en onderhevig aan de krachten van wind en tij.”

In de conclusies, zo stelt Goudzwaard, mis ik ook elke opmerking over het *blijvend* en *bindend* karakter van deze — ongetwijfeld nog nader uit te bouwen — uitgangspunten.

Ik vrees, dat Goudzwaard gelijk heeft.

Wel is waar, dat de commissie zich ernstig heeft bezig gehouden met de vraag welke gevaren er dreigen voor de „C” van het C.D.A. Ze maakt daarover ook waardevolle opmerkingen.

Gewezen wordt op de noodzaak het publieke beroep op de grondslag te laten functioneren.

Maar hoe zal dat dan functioneren, als er geen uitdrukkelijke binding aan de grondslag is?

Overeenstemming over de grondslag van het C.D.A. is een noodzakelijke voorwaarde voor de inhoudelijke bepaling van onze politieke groepering, zo wordt gesteld.

Vanuit dit uitgangspunt is toch de conclusie onontkoombaar, dat de leden van de partij dus overeenstemming over de grondslag moeten hebben, m.a.w. de grondslag dienen te onderschrijven. Ik kan me maar moeilijk een partij voorstellen, die een bepaalde grondslag heeft, terwijl de leden van die partij een andere grondslag aanvaarden. De partij is toch niet een abstract iets?

Maar juist deze noodzakelijke conclusie ontbreekt.

De commissie zegt voorts, dat er voor een politieke partij meer nodig is. Dat lijkt me juist. Er zal ook een gemeenschappelijke politieke visie zowel op lange als op korte termijn vanuit de grondslag ontwikkeld moeten worden. Maar de commissie zegt het toch wat anders.

Door ervaringen geleerd, zo zegt ze, is het belangrijkste element de politieke overtuiging, welke als antwoord op de grondslag vanuit het politieke leven tot stand komt.

Hier wordt dus de politieke overtuiging centraal gesteld.

Daar zit al een onduidelijkheid in.

Waarom is die politieke overtuiging, dat is het antwoord op de grondslag, belangrijker dan de grondslag zelf?

Een foute politieke overtuiging kun je nog verbeteren, als de grondslag maar goed is. Is de grondslag fout, dan zit je altijd op een verkeerde koers. De politieke overtuiging, aldus de commissie, is datgene wat het C.D.A. tot partij maakt. Deze vormt de vertrouwensband, die er tussen de leden bestaat.

Maar wat blijft er in de toekomst dan over van het functioneren van de grondslag?

Die grondslag, zo lezen we, heeft een inspirerende en normerende betekenis en is in zekere zin waarborg ervoor, dat de „C” in de naam zijn zin behoudt.

De vraag is, hoe die grondslag dat dan moet doen.

Men kan vanuit de grondslag een goede christelijke politieke overtuiging ontwikkelen. Dat geeft echter weinig waarborg voor de toekomst, tenzij die grondslag ook in de toekomst voluit blijft functioneren.

De politieke overtuiging immers, ook de commissie merkt dat op, is niet iets statisch. Er treden regelmatig veranderingen op. Er komen zaken aan de orde, waarin de politieke overtuiging niet heeft voorzien.

Wat dan?

De commissie is van mening, dat de uiteindelijke toetsing aan het Bijbels richtsnoer door ieder voor zijn rekening genomen moet worden. De partij vraagt hiermee niet een uitspraak te doen over iemands christen-zijn. Wel is aanvaarding van de noodzaak om overtuiging en beleid steeds weer te toetsen aan de grondslag een hard element van de politieke overtuiging. In deze wat moeilijke zinnen, wandelt de commissie toch wat langs het probleem heen.

De vraag is, of de partij mag aannemen, dat de leden de grondslag onderschrijven en daarop dus ook aangesproken kunnen worden.

Hoe kan men anders de politieke overtuiging en het beleid aan de grondslag toetsen? Dat is toch alleen mogelijk door iemand, die het Evangelie zelf als uitgangspunt en norm aanvaardt?

Immers de Openbaring van God is alleen in het geloof te doorstaan en te doorzien, en in het concrete denken van de mens is ook steeds zijn geloofsfunctie werkzaam.

Mijn ongerustheid over deze onduidelijkheid in het rapport van de commissie is des te groter, omdat een van de commissieleden, prof. dr W. C. M. Klijn, hierover nog al bedenkelijke opmerkingen gemaakt heeft op de C.D.J.A.-conferentie.

In een christelijke democratische partij, aldus Klijn, is er geen persoonlijke aanspreekbaarheid op het Evangelie. En niet-christen kan zonder Christus te herkennen een christen zuiverder de spiegel van het Evangelie voorhouden, zo meent Klijn.

Klijn spreekt hier onomwonden zijn vertrouwen in de rede, het verstand uit. Dit is in overeenstemming met de r.k. opvatting over de autonome menselijke rede volgens welke op natuurlijk terrein de eigen wetten buiten het Evangelie om zouden kunnen functioneren.

In rooms-katholieke kring beroept men zich hiervoor op Rom. 2 : 14 en 15. Ten onrechte meent men hieruit te kunnen lezen, dat Paulus hier een zelfstandigheid van het natuurlijk verstand tegenover de Goddelijke openbaring zou leren.

Op het congres werd van A.R.-zijde tegen Klijn Luther geciteerd: verstand is te koop, verstand is een hoer, die zich aan ieder die wil uitlevert. Voor het unieke van de Godsopenbaring in Jezus Christus heeft Klijn onvoldoende oog.

Mijn vrees is, dat het rapport toch ook wat aan dit euvel lijdt.

De brug tussen calvinisme en rooms-katholicisme is hier nog niet geslagen. Met alle waardering voor de visie, die de commissie ontwikkeld heeft, moet toch geconstateerd worden, dat de garantie voor het in de toekomst functioneren van de „C” van het C.D.A. door de onduidelijke formulering niet voldoende is.

Wat doe je zonder organist?

„Orgelboek voor de Psalmen”,
samengesteld door de Ger. Organ. Ver.,
uitg. Boekencentrum

Een stokoud verhaal zegt, dat een predikant zijn aanvangspsalm opgaf — waarna het stil bleef. Geen orgeltoon, geen zang, slechts een nerveus kuchje hier en daar. Dat duurde tot de predikant tegen de ruimte achter het groene gordijntje riep: is de organist er soms niet? Uit het aangehouden stilzwijgen concludeerde hij, dat de organist er inderdaad niet was. Daarop vroeg de predikant op smekende toon: is er niemand die voor ons het orgel kan bespelen? Een schipper stond bereidwillig op, klom naar boven, stommelde wat rond en opende eindelijk het groene gordijntje. Dominé, riep hij, ik kan het draaiwiel niet vinden.

Dat was dat. Waar gebeurd, maar jaren geleden. Kijk maar naar de groene gordijntjes.

U kende de anecdote waarschijnlijk al zo lang, dat u hem vergeten was? Juist, daarom halen wij hem op. Want nog altijd geldt wat de Duitse zanger zei: wo du nicht bist, Herr Organist, da schweigen alle Pfeifen. En nog altijd zijn er mensen die veronderstellen: dat na het opgeven van een psalm of lied het orgel vanzelf (nu ja, vanzelf — misschien wel electrisch of zo) zijn plicht gaat doen. Daar is het namelijk voor. Maar zulke veronderstellingen zijn niet juist. Al liggen ze de calvinisten.

Daar zit namelijk een taai misverstand achter. Een misverstand, dat in de grote dr. A. Kuyper een hardnekkig voorstander vond. Die wenste namelijk (en over zulks wenste het kerkvolk dit mede): dat het aantal organisten per orgel „niet te weinig” zou zijn; en die wenste dat zo’n organistenclub niet over vergoeding zou spreken; die hield op deze wijze het ontstaan van de gestudeerde en studerende organist tegen; hetgeen allerminst in het belang der kerken, nog minder ter ere Gods is gebleken te zijn.

In de loop van vele jaren en ten koste van talloze goede woorden hebben wij (en anderen meer) dit misverstand bestreden. Vooral door het gestage werk van de Gereformeerde Organisten Vereniging (hierna G.O.V.) is in ons land een organistenstand gegroeid, die „geleerd is in de zang des Heeren” en die uit „meesters” bestaat, om met de Kronieken te spreken. Want die organisten zijn gaan begrijpen, wat Kuyper nog niet begreep: dat de regels voor de oudtestamentische eredienst ook voor de nieuwtestamentische van betekenis zijn. Bijgevolg worden thans in de gereformeerde kerken (in de ruimste zin) zeer behoorlijke honoraria betaald;

waar tegenover die kerken ook zeer behoorlijke eisen aan het vakmanschap en de productie van haar organisten stellen; en als gevolg waarvan een organist vandaag niet meer rondjes draait — maar zich levenslang inzet voor de studie van de kerkelijke zang en haar (bege-)leiding.

—o—

Een van de rijpe vruchten van de G.O.V. is haar onlangs verschenen „Orgelboek voor de Psalmen”. Het boek is gecomponeerd onder verantwoordelijkheid van deze vereniging en (vrijwel) geheel door haar eigen leden. Voor elke psalm vindt u een kort voorspel, intonatie genaamd, dat gebruikt kan worden wanneer vrijwel direct zal worden ingevallen; voorts een langer voorspel, dat echter steeds binnen de tien tot twintig maten blijft; en dan twee koraalzetters, waarvan een in klassieke, een in meer vrije stijl. De stijl van de composities is uiteraard bepaald door het klassieke karakter van de psalmwijzen, maar met gebruikmaking van klank- en kleurmiddelen uit deze eeuw.

De moeilijkheidsgraad loopt uiteen. Toch is gestreefd om het niveau van de „modale” organist te treffen. Dat wil zeggen dat de gemiddelde organist deze werken moet kunnen spelen. Zo lang hij dat niet kan is hij gedwongen te studeren, teneinde dit peil te halen. Zodra hij het wel kan krijgt hij uit dit boek talloze impulsen om van zijn eigen werk meer te maken.

Schrijver dezes weet zich aan het ontstaan van dit boek wel enigszins schuldig. Het was namelijk najaar 1956 toen de G.O.V. begon, door middel van maandelijkse bijlagen van haar maandblad „Organist en Eredienst”, een losbladig psalmboek op te zetten. Het bestuur van de G.O.V., dat deze zaak aanpakte, bestond toen uit de heren W. A. Houtman, R. Huizenga, C. F. Morriën, P. van ’t Riet, mr C. J. Verplanke, Joh. M. Vetter — en schrijver dezes als voorzitter. Deze losbladige uitgave kwam najaar 1967 gereed. Daarmee was het orgelboek in principe geboren. Maar daarmee waren ook twee dingen vastgesteld: dat deze vrucht nog niet rijp was aangezien liturgie en kerkmuziek nog al te zeer in ontwikkeling waren; maar voorts dat het bereiken van zulk een werk inderdaad niet onmogelijk was!

—o—

Najaar 1974 besloot de G.O.V. opnieuw een orgelboek samen te stellen, geleerd door deze ervaring. Van het oude werk werd circa 20% overgenomen, voor het grootste deel werd nieuw begonnen. Enkele geslaagde uitgangspunten van de eerste uitgave werden gehandhaafd: het gebruiken van de „intonatie”, het zich houden aan de „tien ofte twintigh maten min of meer”, een stokpaardje dat schrijver dezes uit de boedel van Const. Huygens overnam: „om niet alleen de stemmen der gelovigen maar ook de harten voor te bereiden op de aanstaande psalmzang, zoals Huygens zei: Ook gehandhaafd bleef het geven van meerdere harmonisaties per koraal.

Diverse psalmen zijn driestemmig gezet, de melodie niet altijd in de bovenstem. Ze zijn desnoods speelbaar op slechts een klavier, zonder pedaal; dus ook voor huisgezin en vereniging bedoeld, alsmede voor muziek-

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Akker te koop

Jeremia bevindt zich nog steeds in de gevangenhof van het paleis, waar hij door toedoen van Zedekia terecht gekomen was. Hoewel het voor Jeremia ontegenzeggelijk een verbetering betekende ten opzichte van zijn verblijf in het keldergewelf van Jonathan, betekende Zedekia's ingreep toch geen werkelijke keuze voor Jahweh. En wie niet voor Hem kiest kiest tegen Hem (vs. 3). Ook bij Ze-

dekia is sprake van verzet tegen Jahweh.

Jeremia's positie bleef ondanks de verbetering toch erg onzeker. De vorsten hadden hem al eens in een put gegooit. Wie weet wat ze nog meer in hun schild voerden en wat hem nog boven het hoofd hing. Veel goeds hoefde hij van hen niet te verwachten. Bovendien ondervond hij ook de gevolgen van de voedselschaarste: één rond brood per dag is bepaald geen overdaad. Al met al was het een penibele situatie.

En dan komt het woord van Jahweh tot hem: Hanameël, de zoon van uw oom Sallum, komt tot u met het voorstel: koop mijn akker die in Anathoth ligt, want gij hebt het recht van lossing tot de koop.

We krijgen uit de tekst de indruk, dat Jeremia dit niet onmiddellijk als een woord van Jahweh herkend heeft. Misschien heeft hij het gedroomd. Tenslotte had hij maanden geleden

al naar Anathoth willen gaan voor een erfeniskwestie. Dat was toen niet gelukt en hij was gevangen genomen. Maar in zijn gedachten was hij er mee bezig gebleven. En dan droom je wel eens iets dat met de zaak die je bezighoudt, in verband staat. Maar als je wakker wordt, denk je: wat een dwaze, onmogelijke droom! Het bestaat gewoon niet dat mijn neef bij me kan komen dwars door die babylonische belegeringsgordel heen. Dat is eenvoudig onmogelijk. En dan haal je je schouders op en denkt: laat ik het maar zo gauw mogelijk vergeten. Zo kan het bij Zedekia gegaan zijn. Maar of hij nu gedroomd heeft of niet, hij is er niet zeker van of hij met een woord van God te maken heeft.

En dan staat ineens zijn neef Hanameël voor hem en doet een beroep op hem zijn akker te kopen. Toen wist ik, zegt Jeremia, dat het Jahweh's woord was.

Koopbrief

Hanameël moet wel in hoge nood verkeerd hebben om de reis naar Jeruzalem te maken. Hij moest dwars door de vijandelijke linies heen de stad bereiken. Dat was een spannende en gevaarlijke tocht. Als hij gesnapt werd, zag het er niet best voor hem uit. Zo zachtzinnig waren de Babyloniërs ook weer niet.

Vermoedelijk had zijn vader Sallum bij zijn dood veel schulden nagelaten. Hanameël erfde de akker en kreeg de schuldeisers aan de deur. Hij kon niet betalen en moest zijn erfdeel verkopen. Maar dat deed je als Israëliet niet zomaar aan een wildvreemde. Daar zocht je een naaste verwant voor. Dat lag in de lijn van Gods wetten. Het erfdeel behoorde in het bezit van de familie te blijven. Daarom trotseerde Hanameël het gevaar en riskeerde hij zijn leven om Jeremia zijn akker te koop aan te

studerenden. Hoewel we over een verzamelwerk spreken, waaraan negentien componisten meewerkten, is (door de richtlijnen van de G.O.V.) een variabel maar behoorlijk homogeen werk ontstaan, dat een fraai beeld geeft van de huidige orgelcultuur in de gereformeerde kerken. De componisten zijn Koos Bons, Piet Brakman, Wim Dalm, Johan van Dommele, Folkert Grondsma, Chris Hanagraff, Leen 't Hart, Cor Kee, Cor Kroonenberg, Jan van Laar, Bert Lassing, Cor Morriën, Hans van Nieuwkoop, Nico de Raad, Piet Rippen, Nico Verrips, Yme Visser en Laurens van Wingerden — terwijl schrijver dezes tot zijn verwondering zichzelf ook met drie bijdragen aantreft; maar dat moet een vergissing zijn, aangezien hij de enige is die geen voornaam heeft.

De reeds hier en daar geuite kritiek op deze bundel (voor de een te zeer geavanceerd, voor de ander de klok teruggezet) wijst op de warme belangstelling voor onze kerkmuziek. Nu, daar gaat het om. In zulke zaken moeten we altijd tussen de spitsroeden van de kritiek door manoeuvreren. Kritiek van weerskanten betekent in de kunst ofwel dat het juiste midden is gekozen — ofwel dat er niets van deugt. En dat laatste is nog niet gebleken.

—o—

De huidige G.O.V.-voorzitter Jan Pasveer schrijft in een voorwoord, dat het gelukkig steeds meer gebruikelijk wordt om de psalmen in hun geheel te zingen. Is dat niet fijn? We hebben er wel eens op gewezen, dat Datheen in zijn eerste psalmberijming de coupletten heel niet nummerde — hoogstens de lange psalmen hier en daar van een pauze voorzag. Maar die ging er van uit dat psalmen in haar geheel worden gezongen. Zoals in de synagoge gebeurt. Zoals de R.K. Kerk vaak doet.

Vandaar die twee harmonisaties per psalm. Dat zou ons persoonlijk nog niet genoeg zijn — maar er moet altijd wat te wensen overblijven. Hier in Schotland schrijven we elke week drie zettingen per hymn of per psalm uit, om niets aan het toeval over te laten. Zo krijgen we wat de statenvertaling noemde: een voorbedacht lied. Er is variatie en aanmoediging voor de zangers — en we draaien niet zes maal in een kringetje rond.

Want zie die psalmvoorspelen. We hebben de jaren gekend, waarin een organist een willekeurig stukje muziek weggaf als „inleiding” tot de zang. Een stukje dat thematisch noch ritmisch noch inhoudelijk iets met die psalmzang te maken had. Soms zelfs in een andere toonaard stond.

Maar al dertig jaar studeren onze organistenkringen meer en meer bewust op koraalinleidingen, die duidelijk de melodie als uitgangspunt nemen, zo mogelijk de hoofdgedachte verwoorden, maar ook het tempo en de aanvangstoon van de psalm aanreiken. Zulk een koraalvoorspel is alzo geen vrije bijdrage tijdens de eredienst, waarachter een punt zou kunnen staan — maar een obligaat onderdeel in de liturgie, waarachter een dubbele punt staat: want nu gaat het pas beginnen.

Laten onze kerkeraden dit boek aan hun organisten aanbieden. En laten ze van onze organisten vragen: dit ook te spelen! Er zijn juweeltjes bij en het boek stimuleert niet weinig. En laten onze psalmzingende gezinnen en verenigingen het mede aanschaffen.

hulp bij bijbelstudie

bieden. Want Jeremia was de zgn. lossers, de aangewezen figuur om de akker te kopen (vgl. Lev. 25). Jeremia verklaart zich daartoe bereid. Er worden getuigen opgetrommeld. En er wordt een koopacte opgemaakt in duplo. Het ene exemplaar wordt niet, het andere wel verzegeld. Het is wel aardig te weten waarom men dat zo deed. Met teksten die met inkt op papyrus geschreven waren, kon vrij gemakkelijk geknoeid worden. Het was niet moeilijk een der-

gelijk document te vervalsen. Wanneer een van beide partijen de andere er van beschuldigde met de tekst geknoeid te hebben, werd het verzegelde exemplaar in het bijzijn van getuigen te voorschijn gehaald, geopend en gelezen. Met die tekst kon niet geknoeid zijn. Nadat op die manier was vastgesteld wat er stond, werd dit exemplaar opnieuw verzegeld en opgeborgen.

Jeremia volgt de procedure zeer nauwkeurig. Hij weegt het verschuldigde bedrag af (17 zilveren sikkels, 3 ± 200 gram). Daarna geeft hij Baruch opdracht beide exemplaren van de koopbrief (zowel de open als de verzegelde) in een aarden kruik te doen, zodat ze lang bewaard kunnen blijven. Een aarden kruik was de brandkast, de kluis, van die tijd. En aan zijn opdracht voegt Jeremia nog toe: er zullen weer huizen en akkers en wijngaarden gekocht worden in dit land.

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

Hoe lezen wij de Bijbel?

Ja, dat mag je toch van een meelevend kerkmens verwachten, nl., dat hij de Bijbel leest. Of komt die Bijbellesing er bekaaid af, omdat de aandacht wordt opgeëist voor duizend en één andere dingen? Je kunt natuurlijk even terloops die Bijbel ter hand nemen en er een stukje uit lezen of voorlezen zonder dat je jezelf en de ander de gelegenheid biedt om er eens over na te denken. De één kan gemakkelijker iets onthouden dan de ander. Maar daar gaat het mij niet om. Waarom blijft er van het lezen uit de Bijbel vaak zo weinig bij ons haken? Omdat we het en passant doen. Ik beweer daarmee niet, dat we een lans zouden moeten breken voor de afschaffing van het Bijbellesen aan tafel. Dat is an sich een goede instelling, waarin de erkenning van God beheersend is. Rondom de maaltijd moeten wij niet alleen aan het woord komen in onze gebeden, maar dient bovenal God het Woord te voeren via de opening van de Heilige Schrift.

Maar de jacht en de pressie van de tijd ontnemt ons de rust en de vrede om met een ontvankelijk hart te luisteren naar Gods stem. Terwijl er toch zo'n geweldige zegen uitgaat van trouw en aandachtig Bijbellesing. *Aandacht vertoont hier verwantschap met eerbied!* We naderen tot de heilige God wanneer wij Zijn Woord openslaan. Hij komt tot ons via Zijn gezaghebbend spreken in de Bijbel. Wij moeten dus niet eigenmachtig met die Bijbel omgaan door daaruit te selekteren wat wij als zodanig daaruit wensen te aksepteren. Je hoort vandaag de dag allerwegen de kreet: *de Bijbel is tijdgebonden*. Maar drs De Jong maakte pas voor de radio de uitstekende opmerking, dat het juist andersom gesteld is. *De tijd is Bijbelgebonden!* Heel de ontwikkeling van de wereldgeschiedenis en van de kerkhistorie is in Gods Woord geprofeteerd. Het gaat om *Gods krant* en om *Gods journaal!* Het loopt de HERE heus niet uit de hand. Hij is getrouw, Zijn plannen falen niet. Daarom betekent Bijbellesing *met aksenten lezen!* Alleen zo komt het vertroostend en vermanend karakter van Gods genadeboodschap tot zijn recht.

Ik geef twee voorbeelden: In *Exodus 33 : 19* lezen wij van God, dat Hij tegen Mozes zegt: „Ik zal genadig zijn, wien Ik genadig ben, en Mij ontfermen, over Wie Ik Mij ontferm.” Als je dat leest in de trant van ons: *Ik zal weten wat ik doen zal, dreig je in de hoek van het fatalisme terecht te komen. Maar wanneer het gelezen wordt met de nadruk op genadig zijn en ontfermen* straalt Gods barmhartigheid erin door en strekt het tot machtige vertroosting zonder dat het element van de vermaning wordt uitgeschakeld. In *Hebreeën 12 : 17* lezen we van Ezau, dat hij geen plaats voor berouw vond, hoewel hij het onder tranen zocht. Als je dat zo oppervlakkig bekijkt, kom je gauw tot de gedachte: Wat was die Ezau een zielepoot! En: hoe kan dat nou? Als iemand tot berouw komt, dan wordt daarvoor toch ook de weg gevonden of gebaad?! Jamaar, het aksent moet vallen m.i. op: *onder tranen*. Als je alleen maar tranen met tuiten huilt, als dat het frappante is wanneer je een daad in je leven betreurt, kom je niet waar je wezen moet!

Voorts moeten wij de Bijbel lezen als *het boek van Christus!* Het gaat om de komende, de gekomen en de weerkomende Heiland der wereld. Dan krijg je oog voor de heilshistorische lijn, die door heel de Heilige Schrift heenloopt. De weg naar Kerstfeest en Wederkomst wordt geëffend en opgehouden.

Wijlen Prof. dr Edelkoort, destijds Oud-Testamenticus aan de R.U. (Rijksuniversiteit te Utrecht), preekte eens voor de radio op een Goede Vrijdag-avond over een gedeelte van Psalm 22. Dat is de psalm, waarin David klaagt over zijn Godverlatenheid. Hij behandelde drie punten: *De betekenis van die psalm voor David, voor Christus en voor ons!* David en de Here Jezus hebben die psalm gezongen. Hoe zingen wij die psalm?

We moeten bij het Bijbellesing bidden om de gedurige verlichting door de Heilige Geest, opdat wij wat we in dat Woord van God tegenkomen en ontdekken ook metterdaad mogen verstaan. En verder moet diezelfde Geest ons kracht geven en wijsheid verlenen om het gelezene op onszelf toe te passen.

Voor Calvijn heeft zich in dit verband nogal sterk uitgedrukt. In één van zijn lijdenspreken over N.T. stof stelt hij, dat wij de vrucht van het lijden van Christus voor ons moeten kennen. En dan voegt hij eraan toe: „Anders zou dat ons de smaak in wat ons hier verhaald wordt, ontnemen.”

Als je de Bijbel leest en herleest en daarin moeten de Ouders de kinderen voorgaan en oefenen door hun in de eerste plaats allemaal persoonlijk een Bijbelexemplaar te geven, ga je oog krijgen voor bepaalde details. Je las er misschien jarenlang overheen, maar in onvoorziene omstandigheden

bijv. ontwaar je plotseling de zin en de rijkdom van een tekst of Schriftgedeelte. *De omgang met God kan alleen plaatsvinden via de omgang met de Bijbel!* Zo worden we geprikkeld tot het gelovig aanhoudend gebed. Ter afsluiting wil ik nog het volgende opmerken: Bij de bezoeken, die je als dominee brengt aan de zieken, komt de Bijbel tevoorschijn. Dat is niet alleen vruchtbaar voor de patiënt(e), maar is ook betekenisvol voor de pastor zelf. In de herder schuilt een schaap der kudde, dat evenzeer de voeding van het Goddelijke Woord behoeft.

Welnu, zo las ik pas met een zuster der gemeente dat bekende stuk uit de tweede brief van Paulus aan Timotheüs (4 : 6-8). En toen viel het mij plotseling op, dat de apostel der heidenen weliswaar gewaagt van *zijn* levensloop, maar dat hij het heeft over *DE* goede strijd en spreekt over *HET* geloof — „... ik heb *het* geloof behouden; ...” Dat is veelzeggend. Al beleeft binnen de speelruimte, die de HERE de mens biedt, ieder het geloof op een eigen, individuele manier, het gaat niet over en om MIJN of UW of JOUW geloof. Nee, het draait om *HET* geloof — Het christelijk geloof, het schriftuurlijk geloof, het geloof, dat de kerk belijdt naar de norm van Gods Woord! Een ander geloof is er niet. Elk ander geloof is geen waar, geen echt, maar een vals geloof! Van ongelooft kan je eigenlijk niet spreken. Dit lijkt mij een belangrijke bijbelse notie, die we niet mogen wegwerken in deze moderne tijd, waarin het religieus individualisme hoogtij viert. De band aan Christus en aan Zijn gemeente loopt via *HET* geloof, waarvan de Bijbel de inhoud aangeeft en bepaalt. Dat is het criterium! Zo kom je met eerbiedig en aandachtig Bijbellezende verder, niet alleen als theoloog, maar ook als eenvoudig kerkmens! Het gaat erom, dat *BEIDEN* onvoorwaardelijk buigen voor het betrouwbare Woord van onze goede God!!

J. G. VAN DER LAND — GRONINGEN

De waarheid in het geding

Antwoord aan Amnesty International

Nadat in „Opbouw” van 9 juni 1978 mijn artikel met bezwaren tegen de achtergrond en de geest van Amnesty International verschenen was, reageerden daarop 17 ondertekenaars van een gezamenlijk antwoord, op 11 augustus, ds H. de Jong op 1 september en een bestuurslid van Amnesty International-Nederland resp. in „Opbouw” van 15 en 22 september 1978.

Na kennisname van al deze stukken moet ik tot mijn spijt constateren dat er geen recht gedaan is aan mijn wezenlijke bezwaren tegen A.I. In de artikelen van A.I. zelf is de waarheid op verschillende punten geweld aangedaan, terwijl t.a.v. enkele essentiële punten misleidende voorlichting gegeven is, waarbij behendig om de kern van de zaak heengedraaid wordt.

In het navolgende wil ik daarom vooral ingaan op de stukken van de heer G. A. J. Siemensma, a.i.-secretaris van A.I.-Nederland.

Hij zond mij zijn artikelen in „Opbouw” al op 30 juni toe in een versie die uitvoeriger en ongekuiser was.

De toon in zijn stuk loog er niet om; schering en inslag waren de woorden: „Valse beschuldigingen, oneerlijke voorlichting, absurde redenering, pertinente onjuistheid, laster, onzinnige bewering”, en ga zo maar door.

En dat terwijl in al deze gevallen de feiten *onomstotelijk* zich keren tegen het bestuurslid van A.I. dat zulke zware beschuldigingen tegen mij richtte, al was hij zo verstandig in „Opbouw” niet zo’n toon aan te slaan.

De feiten

Kortheidshalve kan ik slechts enkele van de belangrijkste feiten noemen, waarbij ik het bestuurslid Siemensma zal aanduiden met „A.I.”.

1) A.I. stelde in „Opbouw” van 15-9-’78 dat het onjuist is dat ik stelde dat A.I.-Nederland via een vertegenwoordiging samen met de Bond van Dienstweigeraars (BVD) meedeed aan een demonstratie ten gunste van de dienstweigeraar Kees Vellekoop.

Hoezeer A.I. de waarheid geweld aandoet, blijkt wel uit het verslag dat allerlei dagbladen op 2 december 1974 van de bedoelde demonstratie gaven.

Ik citeer nu uit een fotokopie van het Nieuwsblad van het Noorden van

2 december 1974: „Begeleid door een honderdtal demonstranten heeft de Delftse politieke dienstweigeraar Kees Vellekoop zich vanmorgen bij het Paleis van Justitie in Den Haag gemeld.” Nadat gemeld was dat 4 geestverwanten van de Vereniging van Dienstweigeraars zich aan Kees vastgeketend hadden, vervolgt het Nieuwsblad van het Noorden:

„Onder de demonstranten bevonden zich ook vertegenwoordigers van Amnesty International en Pax Christi.”

„Amnesty International heeft via zijn hoofdkantoor in Londen bewerkstelligd dat Kees Vellekoop door een Hamburgse afdeling is geadopteerd.” Waarom ontkent A.I. dan dat dit door A.I.-Nederland is geregeld?

Het is een uiterst bevreemdende zaak dat A.I. meende een politieke dienstweigeraar als een soort „slachtoffer” te moeten adopteren.

2) A.I. stelde, nooit een beoordeling te maken van de politieke verhoudingen in een land en van politieke stelsels.

A.I. kan echter onmogelijk staande houden dat haar actie inzake Zuid-Afrika een zaak van politiek neutrale opstelling is als men zich keert tegen de wetgeving van dat land en mede-verantwoordelijkheid draagt voor een demonstratie bij de Zuidafrikaanse ambassade.

In Vlaardingen trad de plaatselijke A.I.-groep, in overleg met het A.I.-hoofdkwartier, toe tot het Comité van Aanbeveling van de Uruguay-actie. A.I. had al eerder (in april 1978) een folder uitgegeven over de situatie in Uruguay onder de titel URUGUAY FOLTERKAMER VAN LATIJNS-AMERIKA.

Achter de Vlaardingse actie zitten politieke vluchtelingen uit Uruguay die sympathiseren met de Tupamaros, de marxistische verzetsbeweging in Uruguay die zich keert tegen het bewind van dat land.

Deze Tupamaros gebruiken daarbij de meest gewelddadige methoden, roof, plundering en gijzeling van onschuldige slachtoffers die langdurig in ondergrondse holen opgesloten werden.

Wie steun geeft aan de marxistische Tupamaro’s, die met geweld de regering van Uruguay omver willen werpen, stelt zich niet meer politiek neutraal op.

Uiteraard moet ook geprotesteerd worden als mensen die moord en geweld bedreven, gemarteld worden, maar dan moet men niet de indruk wekken dat het dan gaat om *politieke* gevangenen. A.I. beweert in haar folder over Uruguay dat daar 5000 mensen om *politieke* redenen gevangen zitten. De hele folder van A.I. is overigens een politiek geladen verhaal, gericht tegen de regering van Uruguay.

Juist vanwege het omstreden politiek karakter van de actie in Vlaardingen, hebben verschillende politieke partijen (zoals C.D.A. en V.V.D.) zich ervan gedistantieerd.

Conclusie: niet alleen vanwege de actie tegen Zuid-Afrika, maar ook door zich in te laten met de actie tegen Uruguay, kan de bewering niet staande gehouden worden dat A.I. zich politiek neutraal opstelt. Daarbij dienen we dan ook nog te bedenken dat A.I. zich nooit gekeerd heeft tegen het *politieke systeem* van enig communistisch land.

3) T.a.v. de actie tegen Zuid-Afrika wordt door A.I. beweerd dat men niet over het hoofd zag dat in Soweto de politie pas optrad toen er moorden waren begaan. Dat wordt echter wel gesuggereerd in de Open Brief van A.I. (6 februari 1978) aan premier Vorster, omdat er geschreven wordt over de afgelopen 2 jaren.

A.I. probeert hier omheen te draaien door zonder nadere bewijsvoering te stellen, dat „de Zuidafrikaanse politie meer dan eens het vuur opende op vreedzame zwarten.”

4) A.I. wekt de suggestie dat men niets te maken heeft met de film ZUID-AFRIKA ONGECENSUREERD. De zaal in Amsterdam waar deze lasterlijke film werd vertoond, was blijkbaar afgehuurd door een andere organisatie, maar die vergadering werd wel gehouden tijdens de anti-Zuid-Afrika-actie van A.I. en stond geheel in het teken van die actie. Vast staat echter dat in diverse andere plaatsen deze film wel is vertoond in door A.I. georganiseerde bijeenkomsten, namelijk op vrijdag 24 februari 1978 in „Hollebloc” in Zeist, op woensdag 22 maart in „Ons Huis” in Zoeterwoude, en op maandag 13 maart in „De Hortus” te Harderwijk. T.a.v. deze laatste A.I.-vergadering ben ik in het bezit van een officieel plaatselijk A.I.-orgaan, waarin het vertonen van de genoemde film wordt aangekondigd.

Een aantal getuigen die gaarne bereid zijn daarover een verklaring af te leggen, hebben de 3 genoemde A.I.-vergaderingen bezocht, en constateerden dat deze film vol laster, door A.I. vertoond werd.

In „Opbouw” van 9 juni 1978 werd al aangetoond hoe leugenachtig deze film is.

Een nog niet genoemd bewijs daarvoor is het feit dat op allerlei plaatsen in deze film het verkeer rechts rijdt, terwijl bekend is dat in Zuid-Afrika het verkeer links houdt. In de film komen beelden uit Johannesburg voor, en ook beelden van minstens 6 jaar geleden over krottenwijken in Dimbaza. Deze plaats in Ciskei is nu een florerende stad geworden, zodat die

beelden een absoluut vertekend beeld geven. Vele andere beelden zijn *buiten Zuid-Afrika opgenomen*, en *gemonteerd* in een film bedoeld om de ergste wantoestanden te suggereren in Zuid-Afrika, maar die montage gebeurde niet met voldoende raffinement.

In diverse plaatsen waar A.I. deze film vertoonde werd er vanuit de zaal op gewezen dat deze film een vervalst beeld gaf, gezien het rechts rijdend verkeer, waarop zulke vergaderingen abrupt werden ontbonden. Maar A.I. ging op andere plaatsen rustig door met het vertonen van deze film. De bedoelde getuigen vernamen op de A.I.-vergadering in Zoeterwoude ook hoe ex-burgemeester Boot werd uitgemaakt voor fascist toen hij zei dat hij met het bestuur van Soweto had gesproken en heel andere informatie kon geven.

Op de A.I.-vergadering in Harderwijk stonden borden van de Swapo en kon men ook geld schenken aan deze marxistische terreurorganisatie.

De lezer trekke zelf zijn conclusies over de politieke opstelling van A.I. en over de door deze organisatie gehanteerde methoden.

Over de artikelen van A.I. in „Opbouw” zou nog meer op te merken zijn, wat ik gaarne wil doen als de redactie daarvoor ruimte wil bieden.

Hetzelfde geldt voor het uitgangspunt van A.I. en de vraag of in het licht van de door mij genoemde feiten men als bijbelgetrouw christen wel lid kan zijn van A.I. en mee kan werken aan de activiteiten van deze organisatie.

Bemoeienis met de R.A.F.

Er zijn nog andere bedenkelijke ontwikkelingen te noemen waaruit blijkt hoe onaanvaardbaar A.I. voor ons is. Zo heeft A.I. in augustus 1977 bemoeienis gehad met de in Stammheim gevangen gehouden R.A.F.-terroristen.

A.I. beweerde dat de R.A.F.-leden in de Stammheimgevangenis ontoelaatbaar geïsoleerd werden.

Op 26 augustus 1977 bracht een A.I.-delegatie een bezoek aan minister Bender, de minister van justitie van Baden-Württemberg. Op 22 augustus had het A.I.-hoofdkwartier in Londen al een schrijven aan minister Bender en aan de federale minister van justitie, Vogel, gericht, waarin er o.a. op aangedrongen werd dat bekendgemaakt zou worden hoe lang de isolatie als strafmaatregel zou worden gehanteerd.

Half juli 1978 kwam de Europese Commissie voor de rechten van de mens

in Straatsburg tot de conclusie dat de R.A.F.-leden Baader, Ensslin en Raspe niet gefolterd waren in hun cellen, noch onmenselijk of vernederend waren behandeld, zoals een klacht van deze R.A.F.-leden bij de commissie luidde. De commissie stelde verder vast dat het proces tegen de R.A.F.-leden eerlijk geweest was.

Verder stelde de commissie vast dat de R.A.F.-gevangenen wel geen contact hadden met andere gevangenen, maar dat dit gerechtvaardigd was, omdat zij bijzonder gevaarlijk waren. Ze kregen zelfs verhoudingsgewijs veel bezoek van hun advocaten en familieleden. Er was geen sprake van „isolatiefolter” volgens de commissie. Ook hier bleek dat A.I. misleidende voorlichting gaf over de behandeling van de R.A.F.-leden.

Een redakteur van het A.I.-blad **WORDT VERVOLGD**, de heer K. van Smeden, ging zelfs zo ver dat hij de leden van de R.A.F. „wereldverbeters met hoge idealen”, noemde. „Maar door teleurstellingen in maatschappelijke ontwikkelingen en in mensen, volkomen uit het evenwicht geslagen.” „Ze zijn voor niets gestorven. Ik vind het tragisch, droef.” („Tijdsein”, september 1978, pag. 16).

Dezelfde genoemde Van Smeden voerde in „Koers” van 20 februari 1976 het feit dat A.I. zich niet bemoeide met R.A.F.-leden, nog als een sterk bewijs aan voor het feit dat A.I. zich politiek zo neutraal opstelde. Deze bewijsvoering zal hij, gezien zijn opmerking in „Tijdsein”, wel niet meer leveren.

Een toelichting op de verklaring van A.I. inzake de bemoeienis met de R.A.F.-leden, werd door de Nederlandse afdeling van A.I. gegeven op een persbijeenkomst die georganiseerd was door het Medisch-Juridisch Centrum (MJC) dat sympathiseert met de R.A.F.

Is de opmerking van A.I. in „Opbouw” van 15 september 1978, waarin verschillende leden van de Chr. Geref. Kerken ten tonele gevoerd worden, die in 1974 te kennen gaven A.I. te steunen, terzake, als wij feiten in het geding brengen die jaren later spelen en aantonen hoezeer A.I. zich in een bepaalde richting ontwikkeld heeft?

Tenslotte spreek ik de hoop uit dat alle bijbelgetrouwe christenen die door onbekendheid met allerlei feiten, nog meenden A.I. en haar activiteiten te kunnen steunen, na kennisname daarvan hun lidmaatschap van en medewerking aan A.I. ernstig zullen overwegen, en dat zij zullen erkennen dat zij als christenen aan zo'n organisatie geen medewerking kunnen verlenen.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Negentig jaar geleden — de daad van Vonkenberg

't Is goed in ons blad even stil te staan bij het feit dat de student Vonkenberg in 1888 met enkele anderen de Nederlandse Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerde Grondslag oprichtte. In het Gereformeerd Jongelingsblad van 19 oktober 1928, bij de herdenking van het veertigjarig bestaan van de bond, werden aangehaald de woorden van de eerste bondssekreteraris H. J. Flipse: „Den 25sten October vergeten wij nooit! De Bond was geboren”. Ondanks de veranderingen die sinds 1888 het gereformeerde jeugdwerk heeft doorgemaakt is één ding nog steeds aktueel: het bij elkaar komen van jongelui rond de open bijbel. Dáár ging het Vonkenberg om. Maar dan niet maar wat algemeen praten over de bijbel, maar de inhoud van Gods woorden vooral concreet maken voor de

tijd waarin we leven. Vonkenberg heeft goed gezien dat de bijbel niet alleen een boek is voor het godsdienstig leven, terecht heeft hij er herhaaldelijk op gewezen dat Gods verbondswaarden hun betekenis hebben voor het héle leven.

—o—

Sinds 1888 is er veel veranderd. De dingen worden anders gedaan dan toen.

Maar als het goed is komen ook vandaag nog jongens en meisjes bij elkaar om Gods Woord te bestuderen, om daaruit de boodschap voor vandaag te leren, om elkaar daarbij te helpen. Ook vandaag nog staat in het verenigingswerk het Woord van God centraal en zijn onze jongelui zelf daarmee bezig.

Juist die zelfwerkzaamheid, zoals die in 1888 door een stel jongens naar voren werd gebracht, is een geweldige greep geweest. Veel ouderen hebben er toen wel eens moeite mee gehad dat een stel studenten z  een stuk leiding naar zich toetrok. Toch is het nooit de bedoeling van Vonkenberg geweest zich hiermee af te zetten tegen de ouderen. Maar wel heeft hij gewezen op de eigen taak van de jeugd binnen Gods gemeente. Zelf zei hij het zó: „de J.V. heeft ten doel mede te werken aan de vorming van den jongeling voor de

taak, die reeds aanvankelijk op hem rust en straks in volle zwaarte op hem zal rusten als belijdend lid der Kerk, als burger van den Staat en als deel uitmakend van de Maatschappij”.

Ook al zouden wij het vandaag wat anders zeggen, duidelijk is dat hier wordt gesteld dat het jeugdwerk (in de tijd van Vonkenberg waren meisjesverenigingen nog uit de boze) een stuk vorming inhoudt, een stuk bekwaamaking, een stuk voorbereiding voor later. Welnu, als d t vandaag nog op onze jeugdverenigingen wordt gevonden is het goed.

We hoeven ons dan niet druk te maken over de vraag waar die bond van Vonkenberg ergens is gebleven. Als in het C.J.B. (het blad van de „binnenverbandse” jongensbond) wordt geschreven over het negentigjarig bestaan van die bond, dan mag dat van mij, maar het is natuurlijk niet waar. 't Is ook helemaal niet belangrijk. Belangrijk is dat er ook vandaag nog iets van dat oude ideaal van Vonkenberg wordt gevonden in het gereformeerde jeugdwerk. Welnu, als ik dan b.v. op weekend jongens en meisjes bezig zie met de bijbel, met het zoeken van antwoorden op discussievragen, met het zelf formuleren van de antwoorden, dan zie ik in dat alles

iets van wat Vonkenberg negentig jaar geleden bedoelde: het bij elkaar komen rond de bijbel.

En daarom is het goed om even om te zien in het verleden.

Want de naam Vonkenberg zegt onze jongelui niets. En de naam Flipse nog minder. Al die mensen die hun betekenis hadden in de geschiedenis van het gereformeerde jeugdwerk, hun namen zijn bekend bij God en dát is voldoende.

Ook wij doen binnen onze gemeenten nog aan jeugdwerk. We hebben geen bond, maar er is een comité dat tracht op schriftuurlijke wijze leiding te geven aan het jeugdverenigingswerk. We doen de dingen anders dan vroeger, we pakken de zaken anders aan. Eigenlijk doen we dit in navolging van Vonkenberg. Want ook hij ging t en, in 1888, de dingen heel bewust anders doen.

Wat hem bezig hield en ons vandaag bezig houdt is echter dat we bezig zijn met de bijbel, het Woord van God dat (en nu haal ik Vonkenberg even aan) oud is maar iets jongs houdt, iets jongs heeft dat nooit oud wordt.

D t is het blijvend aktuele van de bijbel.

En daarin ligt de blijvende betekenis van het kerkelijke jeugdwerk. Iets om dankbaar voor te zijn. Iets om voor te bidden.

Kerknieuws

Beroepen te Amstelveen: ds K. H. de Groot te IJsselmuiden.

Beroepbaar gesteld door de regio Enschede-Zwolle: K. Struik, Keizer Frederikstraat 27, 7415 KB Deventer.

ADRESSEN

Arnhem — De gegevens van de kerk van Arnhem zijn nu als volgt:
Predikant: Ds K. B. Holwerda, Vondellaan 47, Arnhem, tel. 085-612170.
Praeses Kerkeraad: Ds K. B. Holwerda.
Scriba: W. Kats, Appelschahof 4, 6835 JK Arnhem, tel. 085-217692.
Diaconie: P. Coenraads.
Contactadres militairen: J. van Kalsbeek, Merelstraat 8, Arnhem, tel. 085-451498.

Theologische Hogeschool Apeldoorn — Op vrijdag 15 december a.s. hoopt het Corpus Studiorum in Academia Theologica Applenthorae „Per Fidem Studiumque ad Rostra” — de studentenvereniging aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn — haar 74ste dies natalis te vieren.

Ter gelegenheid hiervan zal op bovengenoemde datum een bijeenkomst worden gehouden in de aula van de Theologische Hogeschool, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn. Aanvang 14.30 uur.

Op deze bijeenkomst zal door de weleerwaarde zeergeleerde vrouwe dr J. C. Schreuder een oratie worden gehouden over het onderwerp: „Christus en het menselijk lijden”.

Inmiddels heeft ook de konstituerende van de senaat voor het corpsjaar 1978-1979 plaats gevonden.

H. C. Mijnders, praeses
J. K. C. Kronenberg, ab-actis
W. Smouter, quaestor
C. G. den Hertog, assessor I
Mej. M. Vennik, assessor II

Het ab-actiaat zal in het komende corpsjaar gevestigd zijn te: Saturnusstraat 31, 7314 KL Apeldoorn.

De krant

houdt u op de hoogte van het wereldgebeuren;
geeft u inzicht in de vele problemen en zaken die anders buiten uw bereik liggen;
verruimt uw kennis in velerlei opzichten.

Maar het dagelijks nieuws bereikt ons zo vaak met onnodige sensatie en verwarringwekkende tegenstrijdigheid.

De grote vreugde of het verdriet van anderen willen wij menselijk mee beleven: op een manier die niet bedoeld is om de betrokkenen te kwetsen.

U wilt dat niet, wij doen dat niet.

In het Reformatorisch Dagblad wordt het nieuws zonder schroom en zonder sensatie gebracht.

Het Reformatorisch Dagblad geeft u commentaren en achtergrondinformatie over actuele gebeurtenissen vanuit een open Christelijke Visie op de Maatschappij.

Het Reformatorisch Dagblad geeft u daarnaast reportages en beschouwingen over geloof en leven en tal van andere interessante zaken.

Het Reformatorisch Dagblad biedt u een open kijk op de wereld om u heen.

Het Reformatorisch Dagblad past in uw dagelijks leven omdat het de waarden die het leven heeft verdedigt en bevestigt.

Dáárom: door een abonnement op het Reformatorisch Dagblad te nemen versterkt u mede de kracht van een Christelijke Samenleving.

Reformatisch dagblad

Stuur onderstaande bon — in een open envelop, zonder postzegel — naar
Reformatisch Dagblad, Antwoordnr. 92, 7300 VB Apeldoorn.

Het Reformatorisch Dagblad zendt u:

☐ Het RD 3 weken op proef voor de halve prijs (f. 4,95).

☐ Zonder tegenbericht noteert het RD u daarna als abonnee

☐ Kwartaal-abonnement à f. 42,70

☐ Jaar-abonnement à f. 167,— (3 weken gratis).

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

Vrijdag 29 december a.s. hopen wij met onze kinderen ons 25-jarig huwelijk te vieren.

**P. VAN SLOOTEN
K. VAN SLOOTEN-
VAN AMSTEL**

U bent van harte welkom op onze receptie van 17.00 tot 18.00 uur in Taveerne „Beerenshoeve”, Vissersstraat 88 te Huizen.

Huizen, december 1978
Trompstraat 30

Drukkerij „Steenbergen”

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukkerij

Zeist - Telefoon 03404-12452

STAAT DE WERELDRAAD VAN KERKEN ONDER INVLOED VAN DE LINKSE THEOLOGIE ?

Die vraag legt Kerknieuws voor aan Jan H. Kok, directeur van het Publication Department van de Wereldraad van Kerken.
Lees Kerknieuws nieuwe stijl.

Wie zich met ingang van 1 jan. a.s. voor een jaar abonneert ontvangt de nummers vanaf 1 oktober gratis zolang de voorraad strekt.

Vraag proefnummer, antw.nr. 102, 6400 VB Heerlen (postzegel overbodig)

Ik wil een proefnummer van / abonneer mij op Kerknieuws *)

Adres:

Naam:

handtekening:

*) doorhalen wat niet van toepassing is.

Op.

ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN !!!